

Medisinske ord på svensk

Bengt I. Lindskog, Jörgen Malmquist

Medicinsk terminologi

Lund: Studentlitteratur, 2020

7. utgave. 669 s.

ISBN 978-91-44-12279-3

Jörgen Malmquist, Bengt Lundh

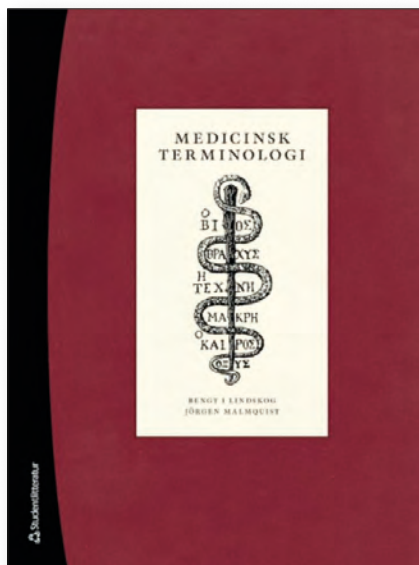
Medicinska ord: Det medicinska språket: termer, definitioner, samband

Lund: Studentlitteratur, 2020

7. utgave. 546 s.

ISBN 978-91-44-13825-1

Michael 2021; 18: 378–80.

Å ta av seg hatten er et gammelt uttrykk for beundring. Men nå for tiden er det ikke mange som går med hatt lenger, og vi skjønner vel egentlig ikke hvorfor noen skulle ta den av for oss. Da skiløperen Heidi Weng (f. 1991) i 2014 skulle uttrykke beundring for konkurrentene, sa hun at hun *bøyde seg i hatten*. Hun blandet sammen uttrykkene *å bøye seg i støvet* og *å ta av seg hatten*, men vi skjønnte hva hun mente. Sånn går det når faste ord og uttrykk blir uklare for oss. Jeg kom til å tenke på denne historien da jeg fikk to nye svenske medisinske ordbøker i hende. Jeg fikk lyst til å ta av meg hatten.

Den ene boka er større enn den andre, og den har en lengre historie også. *Medicinsk ordbok* ble lansert i 1926, men den skiftet navn til *Medicinsk terminologi* i andre utgave, og det heter den

fortsatt. I 1974 kom Bengt I. Lindskog (f. 1929) med i redaksjonen. Siden har han vært den drivende kraft. Lindskog var altså over 90 år gammel da

denne sjuende utgaven ble utgitt i 2020. Også hans medisinske bakgrunn er uvanlig, som dosent i kirurgi ved Lunds universitet og professor i medisinsk historie ved Københavns universitet. Han var medlem i Svenska Läkarsällskapets kommitté för medicinsk språkvård siden starten i 1987. I denne nye utgaven har han fått med seg Jörgen Malmquist (f. 1937), som har bakgrunn som sykehuslege og dosent i indremedisin ved Lunds universitet. I de siste mange år har han blant annet vært redaktør og skribent i flere oppslagsverk. Han interesserer seg særlig for «medicinska problem som är både gåtfulla och omstridda», og driver sin egen blogg. Det er altså *grand old men* i svensk medisin som står bak denne ordboka.

Ambisjonene er høye. «Den minsta lilla oklarhet ska rättas till!». Det nytter ikke å slumse når man skal lage ordbok. Det gleder meg derfor i grunnen å informere forfatterne om at Donders synfältstest har sitt navn etter F.C. Donders (1818–89), lege og professor i Utrecht og en av gigantene i Nederlands medisinhistorie. Han skrev navnet Donders, med s til slutt, ikke Donder (2).

Boka er lekkert satt opp, har stive permer og inneholder over 27 000 oppslagsord med opplysninger om ordenes betydning, opphav og uttale. For mange ord finnes også kulturhistoriske notiser og språklige eksempler som belyser ordbruken. Den er rikt illustrert med detaljerte figurer. Dette er egentlig en kombinasjon av ordbok og leksikon. Eksempelvis omtalen av fragil X-syndrom (ja, det skrives slik) fyller en halv spalte. Forfatterstemmene kan høres, for eksempel under omtalen av fetma (kroppsmasseindeks på 30 er en sosial konstruksjon) eller kronisk trøtthetssyndrom (benevnelsen myalgisk encefalomyelitt er «ogrundad»). Ordboka fremstår godt oppdatert også med egne artikler om covid-19 og coronavirus (skrives med c på svensk).

En svensk ordbok er naturligvis først og fremst beregnet på svenske forhold. Men den er også en gullgrube for alle som er interessert i medisinsk språk. Dessuten har den en spesiell interesse for norske lesere. Den forrige utgaven dannet nemlig grunnlaget for Universitetsforlagets (og senere Gyldendals) store medisinske ordbok, som kom i to utgaver i 1998 og 2003 (1). Kan vi håpe på det samme nå?

Medicinska ord

Den andre ordboka heter *Medicinska ord* og utkom første gang i 1983 med indremedisineren Bengt Lundh (1932–2009) som forfatter, Malmquist kom med i 1996. Selv om Malmquist er medforfatter på begge bøker og forlaget er det samme, er det uklart om det egentlig er noen forbindelse mellom de to ordbøkene. De henviser ikke til hverandre, og kun *Medicin-*

ska ord utkommer, for første gang, samtidig på papir og nett. Jeg finner heller ikke informasjon om hvor mange oppslagsord som finnes i *Medicinska ord*.

Også denne ordboka har spesiell interesse for norsk medisin. 1990-utgaven dannet grunnlag for *Medisinsk ordbok* på Kunnskapsforlaget, som kom i hele fem utgaver i 1990-årene, og som senere er betydelig omarbeidet og utvidet (1).

For språknerder gir utvilsomt *Medicinsk terminologi* den største leseropplevelsen, også bokstavelig talt, men samlet er det grunn til å gratulere våre gode naboer med to utmerkede medisinske ordbøker. Måtte de bli godt brukt.

Litteratur

1. Nylenna M. Medisinske ordbøker og ordlister. *Michael* 2021; 18: Supplement 26: 135–49. <https://www.michaeljournal.no/i/2021/05/Medisinske-ordboker-og-ordlister> (13.8.2021).
2. Hem E. Donders eller Donders' metode? *Tidsskr Nor Lægeforen* 2017; <https://doi.org/10.4045/tidsskr.17.0632>

Erlend Hem
erlend.hem@medisin.uio.no

Erlend Hem er professor i atferdsmedisin ved Universitetet i Oslo, instituttsjef ved Legeforskningsinstituttet, redaktør i Michael og leder av Gruppe for norsk medisinsk fagspråk.